

مقایسه چند رده‌بندی

مرضیه سیامک^۱

چکیده:

در این مقاله سعی شده که به مقایسه چهار رده‌بندی مشهور (رده‌بندی دهدهی دیویی، رده‌بندی دهدهی جهانی، رده‌بندی کتابخانه کنگره و رده‌بندی کولن) پرداخته شود. به منظور دستیابی به هدف مذکور، بخشهای مختلف یک طرح رده‌بندی ذکر شده، و در ادامه به معرفی اجمالی رده‌بندی‌های مورد مطالعه و بررسی مشخصه‌های آنها، از قبیل اصول اساسی، اصول نظری، نوع نظام (شمارشی یا تحلیلی ترکیبی)، انعطاف‌پذیری و گسترش، وابستگی، ارتباطات جنبه‌ای، عملی و کاربردی بودن، شمول و جامعیت و میزان استفاده در سطح جهان، رسایی، نشانه، تمهیدات به یاد سپاری، نمایه و جدول، پشتیبانی و روزآمد سازی و قابلیت در محیط الکترونیکی پرداخته می‌شود.

کلید واژه‌ها:

رده‌بندی، رده‌بندی دهدهی دیویی، رده‌بندی دهدهی جهانی، رده‌بندی کتابخانه کنگره، رده‌بندی کولن.

مقدمه:

عالم وجود با تمام پیچیدگی‌هایش با نظامی خاص پابرجاست. نظم همچنان که موجب استقرار جامعه می‌گردد، موجب استقرار ماده نیز می‌گردد. همان طور که محیط زندگی

انسان سراسر نظم است، افکار و اندیشه‌های او نیز باید منظم باشد (۱۲: ۲۱۹ - ۲۲۰)؛ از آنجا که افکار و اندیشه افراد اغلب به صورت دانش مضبوط (کتاب) خود را نشان می‌دهند، پس کتابها را نیز باید به نظم در آورد یا رده‌بندی کرد.

به شیوه‌های مختلف می‌توان کتابها را به نظم درآورد یا به اصطلاح رده‌بندی کرد. رده‌بندی به طور عام به عمل سازمان دهی علوم با نظمی روشمند تعریف شده است (۴: ۲۶۹). رده‌بندی از دیرباز معمول بوده و در هر دوره‌ای، تغییراتی در روشها و شیوه‌های آن به وجود آمده است؛ و حتی در قرون اخیر نیز رده‌بندی‌های جدید زیادی نظیر رده‌بندی بلیس، کاتر، براون و ... به وجود آمده‌اند.

به دلیل عدم وجود منبعی فارسی برای آگاهی کتابداران مبتدی و دانشجویان کتابداری و اطلاع رسانی علاقمند به ساختار و ویژگی‌های نظامهای رده‌بندی، تصمیم گرفتم حداقل چهار رده‌بندی مشهور را در حد توان در این مقاله مورد مقایسه قرار دهم. به دلیل وجود مطالب فراوان در مورد تعریف و تاریخچه و انواع رده‌بندی‌ها و ویرایشهای آنها از پرداختن به آنها خودداری می‌گردد.

در این مقاله بخشهای مختلف یک طرح رده‌بندی ذکر می‌گردد؛ و در ادامه به معرفی اجمالی رده‌بندی‌های مورد مطالعه و بررسی مشخصه‌های آنها پرداخته می‌شود. آن چهار رده‌بندی عبارتند از:

رده‌بندی دهدهی دیویی؛ رده‌بندی دهدهی جهانی؛ رده‌بندی کتابخانه کنگره؛ رده‌بندی کولن.

بخشهای مختلف یک طرح رده‌بندی

۱. فرانما: در این بخش موضوعات به گونه‌ای نظام یافته سیاه شده و روابط آنها نمایان می‌گردد. فرانما مشخص می‌کند کدام موضوعات می‌توانند به گونه‌ای مؤثر توسط طرح بازنمون شوند و کدام روابط به گونه‌ای مؤثر توسط آن منعکس گردند (۲: ۲۴۸). کارایی فرانما (به گفته تیلور) اول به لحاظ رده‌ها یا گروههای اصلی در طرح، و دوم در پیوند با طرز کار با موضوعات خاص مشخص می‌شود. در پیوند با رده‌های اصلی^۱ تأکید بر موارد زیر الزامی است:

۱. رده‌ای که فراتر از آن وجود ندارد (۴: ۲۴۱).

۱. تمام رشته‌های اصلی می‌باید معرفی شوند، نبود هر رشته اصلی موجب می‌شود که گروهی از مدارک نتوانند بر اساس طرح، رده‌بندی شوند.
۲. مقدار جا (کد یا شماره‌های) اختصاص داده شده به هر رشته در طرح، باید متناسب با اندازه متون آن رشته باشد.
۳. در نظم رده باید موضوعات مرتبط را کنار هم آورد. هدف رده‌بندی این است که موضوعات مرتبط را گروه بندی کند و در عین حال، آنها را از سایر موضوعات در گروه‌های دیگر جدا کند.
۴. باید امکان تغییر عمده در رده‌های اصلی باشد تا موارد زیر میسر گردد:
 - الف - توسعه رشته‌های در حال تحول.
 - ب - کاهش رشته‌های ترکیب شدنی.
 - ج - تغییر روابط بین رشته‌ها و رشد موضوعات بین رشته‌ای.در درون رده‌های اصلی، فرانما باید از قابلیت پوشش دادن به همه موضوعات و همه روابط ممکن مندرج در متونی که رده برای آن ساخته شده برخوردار باشد. و رعایت نکات زیر دارای اهمیت است:
 ۱. برای هر موضوع ساده، مکان آشکاری وجود داشته باشد.
 ۲. باید جایی مشخص برای هر موضوع پیچیده محتمل الوقوع در رشته وجود داشته باشد.
 ۳. نظم موضوعات، بایستی نظام یافته و عموماً قابل قبول استفاده کننده از نمایه یا مجموعه باشد، و یا مرور مؤثر بین موضوعات مرتبط را تسهیل کند.
 ۴. باید تمهیداتی برای تغییرات ضروری برای حفظ درستی پوشش موضوعات در متون جدید در نظر گرفته شود.
 ۵. فرانما باید انتشار یابد تا در صورت کارایی، به کار گرفته شود (۲: ۲۴۹).برای انطباق با معیارهای بالا دو روش مجزای عمده و بنیانی برای ساخت فرانماهای یک طرح رده‌بندی وجود دارد، این دو روش عبارتند از: رده‌بندی چهارمزه‌ای و رده‌بندی شمارشی. در جای خود چهار رده‌بندی مذکور با این معیار مورد بررسی قرار می‌گیرند (۲: ۲۴۸ - ۲۵۱).
۲. نشانه‌ها (کدها): علائمی که برای استفاده در نمایه یا فهرست می‌باشد؛ نشانه تأثیر

مهمی بر اثر بخشی طرح رده‌بندی دارد. هدف از نشانه‌گذاری این است که نظم خود آشکاری بر موضوعات سیاهه شده در طرح تحمیل گردد. فقط دو مجموعه نماد که نظم آنها مورد شناخت است، وجود دارد: حروف الفبا (کوچک و بزرگ) و اعداد. نمادهای دیگری نیز وجود دارد، گرچه گاهی مزیت دارند، اما این نمادها همواره از نظم‌یابی خودکار باز می‌مانند. دو نوع متفاوت نشانه رده‌بندی وجود دارد: نوع خالص و نوع ترکیبی. نشانه رده‌بندی خالص فقط از یک نوع نشانه، مثلاً حرف یا عدد تشکیل شده است؛ اما نوع ترکیبی که از ترکیب حروف و اعداد یا ترکیبی از حروف کوچک و حروف بزرگ تشکیل شده است. نشانه‌های رده‌بندی نه در تنها در فراهم آوری نظم در فهرستها و نمایه‌ها با اهمیتند، بلکه غالباً به عنوان پیوند حیاتی:

۱. فرانما در طرح رده‌بندی.

۲. نمایه چاپی منتشر شده، برای فرانمای طرح رده‌بندی.

۳. توالی رده‌بندی شده، در یک فهرست یا نمایه.

۴. رده‌بندی به کار برده شده، برای نظم مدارک عمل می‌کنند.

در خصوص نشانه‌ها معیارهایی چون سهولت در استفاده، رسایی، پذیرا بودن و انعطاف‌پذیری مهم می‌باشد (۲: ۲۶۴ - ۲۷۰). در جای خود چهار رده‌بندی مذکور با این معیارها بررسی می‌شوند.

۳. **نمایه الفبایی:** اسامی موضوعات و هم‌نهشته‌های آنها را سیاهه کرده، وجوه ارتباط آنها با موضوعات دیگر در فرانما را نشان می‌دهد (۷: ۸۸۸). نمایه باید مکمل طرح رده‌بندی باشد، در جای خود نمایه‌های چهار رده‌بندی مذکور بررسی می‌گردند.

معرفی اجمالی رده‌بندی‌های دهدهی دیویی، دهدهی جهانی، کولن و کنگره

در این بخش به معرفی اجمالی چهار رده‌بندی مذکور پرداخته می‌شود.

رده‌بندی دهدهی دیویی توسط ملویل لوئیس کاسوث دیویی، کتابدار آمریکایی در سال ۱۸۷۶ م، برای نخستین بار منتشر گردید. وی با هدف استفاده آسان و حل مشکل تغییرات مداوم ناشی از روشهای متداول آن زمان و کاربرد جهانی، آن طرح را به وجود آورد. اساس این رده‌بندی تا حدودی بر پایه طرح رده‌بندی و.ت. هاریس و بیکن بود. دیویی به دلیل پی بردن به مشکلات و نارسایی‌های رده‌بندی‌های موجود آن زمان و عدم کارایی آنها، به فکر ایجاد طرح جدید افتاد. نام این رده‌بندی دهدهی دیویی

می‌باشد، طرح دیویی برای اولین بار در سال ۱۸۷۳ در کالج امهرست مورد استفاده قرار گرفت، اکنون نیز مؤسسه فارست پرس متصدی آن می‌باشد (۷: ۸۷۷-۸۷۸).

رده‌بندی دهدهی جهانی توسط پل اتله و هنری لافونتن، دو حقوق دان بلژیکی در دهه ۱۸۹۰م، به دلیل اینکه از دیدگاه آنان رده‌بندی دیویی به اندازه کافی تفصیلی و دقیق نبود، به وجود آمد. این رده‌بندی با هدف تهیه کتاب‌شناسی جامع جهانی از کل دانش مضبوط، اعم از کتاب، مقاله، گزارش، پروانه ثبت اختراعات و مانند آن بر روی برگه تهیه شد. چون با هدف تهیه کتاب‌شناسی جامع جهانی بود و بر مبنای رده‌بندی دهدهی دیویی بود، رده‌بندی دهدهی جهانی نام گرفت. هم اکنون نیز فدراسیون بین‌المللی اسناد، متصدی آن است.

رده‌بندی کتابخانه کنگره آمریکا، تحت نظر جی.سی.ام. هنسن و چارلز مارتل به وجود آمد و در سال ۱۹۰۲ منتشر گردید، برخلاف اغلب طرحهای رده‌بندی، رده‌بندی کتابخانه کنگره، محصول انحصاری یک متفکر نبود، این رده‌بندی «فروستی از رده‌های تخصصی هماهنگ» متخصصان آمریکایی نامیده شده است. کتابخانه کنگره هیچ یک از نظامهای موجود آن زمان را برای رده‌بندی کتابخانه، مناسب نمی‌دید؛ به همین دلیل با هدف رده‌بندی منابع موجود در کتابخانه کنگره و ترتیب نسبتاً راحت گروههای گوناگون، بر اساس رده‌بندی گسترش‌پذیر کاتر و رده‌بندی دهدهی دیویی به وجود آمد، و در سال ۱۸۹۸ در کتابخانه کنگره برای اولین بار مورد استفاده قرار گرفت. اکنون نیز کتابخانه کنگره مسؤول روزآمد سازی آن می‌باشد.

رده‌بندی کولن توسط شیالی رام ریتا رانگاناتان، کتابدار و ریاضی دان هندی به وجود آمد و نخستین بار در سال ۱۹۳۳ م توسط انجمن کتابداران مدرس منتشر گردید. رانگاناتان با مطالعه طرحهای مختلف رده‌بندی، دریافت که بیشتر طرحهای موجود قابلیت پذیرش موضوعهای جدید را ندارند و این ضعف به دلیل شمارشی بودن آنهاست؛ به همین سبب آنها را نپذیرفت و با هدف رده‌بندی موضوعی همه انواع منابع کتابخانه‌ای (کتاب، نشریه، گزارش، جزوه، ریزنگار، و جز آن) این رده‌بندی را ابداع کرد. نخستین پیش نویس فراماهای رده‌بندی کولن در اواسط سال ۱۹۲۵ م تکمیل شد و در همین ایام در راه بازگشت از لندن به مدرس، کتابهای کتابخانه کشتی با استفاده از همین فراماهای رده‌بندی شد. چون از «دو نقطه» برای ترکیب استفاده می‌گردید و استفاده از این نماد، بخش مهمی از طرح بود به همین سبب نیز رده‌بندی کولن نامیده شد. اکنون متصدی برای روزآمد سازی این طرح وجود ندارد.

برای مقایسه بهتر هر یک از رده‌بندی‌ها با هم، جدول شماره ۱ در ذیل ارائه می‌گردد:

عنوان مشخصه	رده‌بندی دهدهی (DDC)	رده‌بندی دهدهی جهانی (UDC)	رده‌بندی کولن ^۲ (CC)	رده‌بندی کتابخانه کنگره آمریکا (LCC)
	Dewey Decimal Classification	Universal Decimal Classification	Colon Classification	Library of Congress Classification
ابداع‌کننده گان	ملویل لوئیس کاسوت دیویی Melvill Louis Kossouth Dewey	پل اتله و هنری لافونتن Paul Otler Henri Lafontaine	شیالی رام ریستا رانگاناتان Shiyali Ramamrita Ranganathan	تحت نظر: جی سی ام هنسن و چارلز مارتل J.C.M. Henson Charles Martel
شغل و ملیت ابداع‌کنندگان	کتابدار آمریکایی	هر دو حقوق‌دان بلژیکی	کتابدار و ریاضی‌دان هندی	متخصصان آمریکایی
سال انتشار	۱۸۷۶م	۱۸۹۰م	۱۹۳۳م	۱۹۰۲م
دلایل عدم پذیرش طرح‌های رده‌بندی دیگر از نظر ابداع‌کنندگان	به دلیل پی بردن به مشکلات و نارسایی‌های رده‌بندی‌های موجود آن زمان و عدم کارایی آنهاست	به دلیل این که از دیدگاه آنان رده‌بندی دیویی به اندازه کافی تفصیلی و دقیق نبود.	چرا که با مطالعه طرح‌های مختلف رده‌بندی دریافت که بیشتر طرح‌های موجود قابلیت پذیرش موضوع‌های جدید را ندارند و این ضعف به دلیل شمارشی بودن آنهاست.	به دلیل اینکه هیچ یک از نظام‌های موجود برای رده‌بندی کتابخانه کنگره به نظر مناسب نمی‌رسید.
اهداف	با این هدف که استفاده از آن آسان باشد و مشکل تغییرات مداوم را که ناشی از روش‌های متداول بود حل شود و کاربرد جهانی آن ممکن باشد، به وجود آمد.	با هدف تهیه کتاب‌شناسی جامع جهانی از کل دانش مضبوط، اعم از کتاب، مقاله، گزارش، پروانه ثبت اختراعات و مانند آن بر روی برگه به وجود آمد.	با هدف رده‌بندی موضوعی همه انواع منابع کتابخانه‌ای (کتاب، نشریه، گزارش، جزوه، ریزنگار و جز آن) تهیه شد.	با هدف رده‌بندی منابع کتابخانه کنگره به وجود آمد. هدف از این طرح، آن نبود که کاملاً نظم علمی به موضوعات داده شود، هدف بیشتر ترتیب نسبه ساده گروه‌های گوناگون بوده است.
اساس رده‌بندی	تا حدودی بر پایه طرح بیکن و هاریس ^۳	بر مبنای رده‌بندی دهدهی دیویی	-	بر مبنای رده‌بندی گسترش‌پذیر کاتر و رده‌بندی دهدهی دیویی

وجه تسمیه	چون دیویی، کل دانش بشری را در ده رده اصلی با استفاده از نشانه عددی به صورت دهدهی تقسیم کرد، رده‌بندی دهدهی دیویی نام گرفت.	چون با هدف تهیه کتاب‌شناسی جامع جهانی و بر مبنای رده‌بندی دهدهی دیویی بود، رده‌بندی جهانی نام گرفت.	چون از «دو نقطه (کولون)» برای ترکیب استفاده می‌گردید و استفاده از آن بخش مهمی از طرح بود، به همین سبب رده‌بندی کولن نام گرفت.	چون این رده‌بندی مخصوص کتابخانه کنگره است، رده‌بندی کتابخانه کنگره نام گرفته است.
اولین مورد استفاده	ابتدا در سال ۱۸۳۳ در کالج	-	نخستین پیش‌نویس فرآیندهای رده	در سال ۱۸۹۸، کتابخانه کنگره
-	امهرست مورد استفاده قرار گرفت.	-	بندی کولن در اواسط ۱۹۲۵ تکمیل شد و در همین ایام در راه‌بازگشت از لندن به مدرس، کتاب‌های کتابخانه کشتی با استفاده از آن رده‌بندی شد	ی آمریکا
متصدیان کنونی	فارست پرس Forest Press	فدراسیون بین‌المللی اسناد International federation for Documentation	-	کتابخانه کنگره Library of Congress

جدول شماره ۱، مربوط به معرفی اجمالی رده‌بندی‌های مذکور

۱. نام‌های دیگر: رده‌بندی گسترش بروکسلی، رده‌بندی بین‌المللی اعشاری یا رده‌بندی دهدهی بین‌المللی، دیویی گسترش یافته، گسترش دیویی بوکسل.
۲. یارده‌بندی چهاریزه‌ای.
۳. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد اساس رده‌بندی دهدهی دیویی می‌توانید به منابع ذیل مراجعه نمایید: تأثیر آرا فرانسیس بیکن و آگوست کنت بر رده‌دهی دیویی؛ درآمدی بر رده‌بندی علوم.

مقایسه ویژگی‌های اساسی چهار رده‌بندی مذکور

۱. اصول اساسی

در این قسمت اصول اساسی که رده‌بندی‌های مورد اشاره بر پایه آنها طرح ریزی شده‌اند، بیان می‌گردد:

در رده‌بندی دهدهی دیویی دانشها به ده رده اصلی که تصویری از تقسیمات

دانشگاهی زمان دیویی می‌باشد، تقسیم می‌شوند^۱ (۴: ۲۸۶).

رده‌بندی دهنده‌ی جهانی از چارچوب بنیانی نظام دیویی در رده‌های اصلی و تقسیمات فرعی پیروی می‌کند، این رده‌بندی طرحی عمومی است که همه‌ی زمینه‌های دانش را در بر می‌گیرد. (۴: ۳۸۹).

رده‌بندی کتابخانه‌ی کنگره آمریکا، مانند سایر نظام‌های رده‌بندی که در قرن نوزدهم به وجود آمد، اساساً رده‌بندی رشته‌های دانشگاهی می‌باشد. رده‌های اصلی رده‌بندی کتابخانه‌ی کنگره برای جای دادن همه‌ی موضوعهایی که در مجموعه‌ی کتابخانه وجود داشت و در ارتباط با زمینه‌ها یا رشته‌های اصلی دانشگاهی بود، به وجود آمد (۴: ۳۳۶).

در رده‌بندی کولن نیز دانش، کم و بیش به رده‌های اصلی سنتی تقسیم می‌شوند (۴: ۳۹۵).

۲. اصول نظری

این بخش به این موضوع می‌پردازد که آیا رده‌بندی‌های مذکور دارای اصول نظری و منطق و فلسفه‌ی خاصی می‌باشند یا خیر.^۲

رده‌بندی دهنده‌ی دیویی و به تبع آن رده‌بندی دهنده‌ی جهانی بر اساس مبنای فلسفی پایه‌ریزی شده‌اند، البته دیویی سهولت عمل را به نظم منطقی ترجیح می‌دهد (۱۲: ۱۲۹). رده‌بندی کتابخانه‌ی کنگره بر مبنای فلسفی و عملی استوار نیست، بلکه بر اساس مجموعه‌ی موجود کتابخانه‌ی کنگره و منابعی که در آینده ممکن است به مجموعه اضافه شود، تنظیم شده است (۹: ۱۶۵)، در کل پایه‌ی نظری شفاف و قابل پیش‌بینی برای تجزیه و تحلیل موضوعی ندارد (۴: ۳۴۴).

رده‌بندی کولن یک رده‌بندی دقیق علمی است، علمی و دقیق بودن آن از آن جهت است که رانگاناتان جنبه‌ها و چهریزه‌های گوناگون یک موضوع را در نشانه‌گذاری،

۱. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد اساس رده‌بندی دهنده‌ی دیویی می‌توانید به منابع ذیل مراجعه نمایید: فهرست نویسی و رده‌بندی، ص ۲۸۶-۳۹۵.

۲. این مسأله با کاربردی و عملی بودن نظام‌های رده‌بندی یکسان نیست؛ چراکه طرحی می‌تواند علمی نباشد، ولی عملی باشد و یا عملی نباشد و علمی باشد.

مد نظر قرار داده است و با ترکیب‌بندی آن نشانه‌ها، دو مشکل بسیار مهم را حل کرده است: مشکل اول دشواری یافتن شماره‌های موضوعات بسیار جزئی در رده‌بندی‌های شمارشی است؛ و مشکل دوم دور شدن و غیر قابل دسترس بودن موضوع مورد نظر از کاربر بوده است (۱۲: ۱۰۳-۱۰۴).

۳. ساختار اصلی

در این بخش ساختار اصلی رده‌بندی‌های مذکور به طور خلاصه ارائه می‌گردد. طرح دیویی کل دانش را به ۱۰ رده اصلی^۱، و هر رده را به ۱۰ بخش و هر بخش را به ۱۰ قسمت تقسیم کرده است. در جدول شماره ۲، ده رده اصلی این طرح ذکر شده است. این ارقام همه اعشاری است، اما تنها بعد از سه رقم اول، علامت اعشاری گذاشته می‌شود تا خواندن اعداد آسانتر گردد. در این رده‌بندی، هم موضوع و هم نشانه، ساختار سلسله مراتبی^۲ دارند. در واقع با تقسیم رده‌های اصلی به رده‌های فرعی و فرعی‌تر و ایجاد سطوح مختلف تقسیم، هر سطح که به تبع از نظام نشانه‌ای به صورت دهدهی تقسیم می‌شود، تابع سطوح مافوق خود محسوب می‌گردد. به این شکل، ساختار سلسله مراتبی منطقی و ساده‌ای شکل می‌گیرد که از کل به جز ادامه می‌یابد. طرح دیویی نمودار دنیای دانش را در نظامی سلسله مراتبی، از موضوعهای جزئی ترسیم می‌کند. نظم در رده‌بندی دیویی نخست بر حسب رشته، سپس بر اساس موضوع همراه با سطوح مختلف تقسیمات فرعی موضوعی، پس از آن بر حسب ویژگی‌های جغرافیایی و زمانی، و نهایتاً بر حسب شکل ارائه موضوع است. البته در این مورد، در رده‌های ادبیات (۸۰۰) و کلیات (۰۰۰) استثنائاتی وجود دارد.

رده‌بندی دهدهی جهانی از ساختار اصلی نظام دیویی در رده‌های اصلی و

۱. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد اساس رده‌بندی دهدهی دیویی می‌توانید به منبع ذیل مراجعه نمایید: درآمدی بر رده‌بندی علوم، ص ۵۴-۶۴.

۲. نشانه سلسله مراتبی آن است که نظم ساختاری یا سلسله مراتبی رده‌بندی را نشان دهد (۴: ۲۷۲). در واقع طول شماره‌ها، سلسله مراتب نشانه‌ها را بیان می‌کند، خاصیت سلسله مراتبی نشانه، این کار را برای این نظام فراهم می‌آورد که هم رده‌بندی تفصیلی و هم رده‌بندی کلی به آسانی به کار می‌رود و سازمان دهی مجموعه‌ها را در کتابخانه‌های مختل.

تقسیمات فرعی پیروی می‌کند، که این موارد در جدول شماره ۲ آورده شده است. در افزایش تقسیمات فرعی، موضوعی که بعدها در این رده صورت گرفته، جهت حرکت از عام به خاص می‌باشد و تا آنجا که امکان داشته، تقسیمات بر اساس رده‌های خاص صورت گرفته است. همین طور تلاشهایی نیز صورت پذیرفته تا موضوعات مرتبط کنار هم قرار گیرند.

در نظام کنگره کل زمینه‌های دانش به بیست رده اصلی تقسیم شده و هر شاخه از علوم تقسیمات فرعی تر را می‌پذیرد (۱۳). در داخل هر رده فرعی، برای نمایش شکل، مکان، زمان، و موضوع یا جنبه‌های موضوعی، تقسیمات بیشتری وجود دارد. در این رده‌بندی آرایش الفبایی به جای سلسله مراتب منطقی به کار می‌رود (۴: ۳۴۴)، ساختار این نظام به صورت سلسله مراتبی، از کل به جز است (۷: ۸۹۳؛ ۹: ۱۷۳). در جدول شماره ۲، ساختار این رده‌بندی ارائه شده است. در این طرح تقسیمات موضوعی، از موضوعات عام به خاص ادامه می‌یابد و تقسیم دانش بر اساس سلسله مراتب می‌باشد (۳: ۳۱-۳۳).

در رده‌بندی کولن نیز کما بیش اصول رده‌بندی‌های دیویی و جهانی رعایت شده است که در جدول شماره ۲ نشان داده شده است، اما شباهت رده‌بندی کولن با سایر رده‌بندی‌ها در همین جا خاتمه می‌یابد. رده‌بندی کولن طرحی چهارزده‌ای است، هر رده بر اساس خصوصیات مشخصی که چهارزده نامیده می‌شود به مفاهیم یا عناصری تقسیم می‌شود.

رده‌بندی دیویی	رده‌بندی دهدهی جهانی	رده‌بندی کتابخانه کنگره	رده‌بندی کولن
کلیات ۰۰۰	کلیات دانش ۰	کلیات A	کلیات ۰۱ ریاضیات B
فلسفه ۱۰۰	فلسفه، متافیزیک ۱	فلسفه و دین B	جهان موضوعات ۱ فیزیک C
دین ۲۰۰	روان‌شناسی، منطق، اخلاقیات	تاریخ علوم C	علوم ۲ مهندسی D
علوم اجتماعی ۳۰۰	ادیان و الهیات ۲	تاریخ جهان به جز آمریکا D	کتابداری شیمی E
زبان ۴۰۰	علوم اجتماعی، آمار ۳	تاریخ آمریکا E-F	علوم ۳ تکنولوژی F
علوم ۵۰۰	سیاست، اقتصاد، تجارت،	جغرافیا، انسان‌شناسی G	ارتباطات جمعی ۴ بیولوژی G
فنون ۶۰۰	حقوق، دولت، امور	فرهنگ عامه	زیست‌شناسی H
هنرها ۷۰۰	نظامی، رفا، بیمه، آموزش و	علوم اجتماعی H	گیاه‌شناسی I
ادبیات ۸۰۰	پرورش، فرهنگ عامه	علوم سیاسی J	کشاورزی J

تاریخ و جغرافیا ۹۰۰	(در حال حاضر خالی است) ۴	حقوق K	حیات وحش K
(۱۴)	ریاضیات و علوم زمینی ۵	آموزش و پرورش L	پزشکی L
	علوم کاربردی، پزشکی ۶	موسیقی M	هنرهای مفید M
	فناوری	هنرهای زیبا N	اسطوره‌شناسی Δ
	هنرها، تفریح، سرگرمی، ورزش ۷	زبان و ادبیات P	هنرهای زیبا N
	زبان، زبان‌شناسی، ادبیات ۸	علوم Q	ادبیات O
	جغرافی، زندگی‌نامه، تاریخ ۹	پزشکی R	زبان‌شناسی P
	(۱۵)	کشاورزی S	مذهب Q
		تکنولوژی T	روان‌شناسی S
		علوم نظامی U	آموزش T
		علوم دریایی V	جغرافیا U
		کتاب‌شناسی و علوم کتابداری Z	تاریخ V
		(۱۳)	علوم سیاسی W
			اقتصاد X
			جامعه‌شناسی Y
			قانون Z (۳۹۵:۴)

جدول شماره ۲، مربوط به فهرست رده‌های اصلی چهار رده‌بندی مذکور

۴. نوع نظام (شمارشی یا تحلیلی ترکیبی)

در این بخش برای انبساط معیارهای بیان شده در فرانماها نوع نظام رده‌بندی‌های مذکور قید می‌شود.

در حال حاضر رده‌بندی‌ها دارای دو نوع نظامند: نظام شمارشی، نظام چهریزه‌ای. مقصود از شمارشی بودن این است که همه موضوعات موجود در متونی که طرح برای رده‌بندی آنها به وجود آمده است یک جا فهرست شده باشند. و منظور از رده‌بندی چهریزه‌ای نوعی طرح تحلیلی ترکیبی است، زیرا اجزای یک کل را به مفاهیم منفرد تجزیه می‌کند و سپس آنها را به نظم می‌آورد، این نوع نظام رده‌بندی برعکس نظام شمارشی است.

رده‌بندی دهدهی دیویی اساساً به عنوان یک نظام شمارشی شروع به کار کرد، به گونه‌ای که در آن برای هر کدام از موضوعات، شامل موضوعات مرکب و پیچیده، شماره‌هایی در طرح وجود داشت. اما با ارائه جدول تقسیمات فرعی در ویرایش دوم و نیز امکان تقسیم بندی برخی شماره‌ها در واقع ترکیب شماره‌ها یا به عبارت دیگر

شماره سازی، از ویرایشهای نخست آن به صورت محدودی امکان پذیر شد. بر اساس اصل شماره سازی در رده بندی دیویی، تقسیم بندی یک شماره اصلی بر اساس تقسیمات شماره های دیگر امکان پذیر می گردد. این خصوصیت مهم رده بندی دیویی بعدها هسته توسعه رده بندی های چهریزه ای را تشکیل داد. در سالهای اخیر نیز سعی شده تا این رده بندی از نظامی شمارشی به تحلیلی ترکیبی بدل شود که البته بعد از انتشار ویرایش بیست و یکم، در حد فاصل میان نظامهای رده بندی شمارشی - و تحلیلی ترکیبی قرار می گیرد و به عبارتی نظامی نیمه تحلیلی - ترکیبی به شمار می رود (۷: ۸۸۸).

آغاز رده بندی دهدهی جهانی نیز با وجود امکانات وسیع برای ترکیبات باز شمارشی بود، اما این رده بندی با هدف رفع موانع رده بندی های شمارشی طراحی شد و کمابیش از روش تحلیلی - ترکیبی استفاده می کرد، اما نتوانست شماره هایی بی همتا برای همه موضوعهای دنیای دانش بیافریند.

گرچه کولن نخستین طرح رده بندی جامعی است که به طور کامل بر پایه تحلیل و ترکیب استوار است، برخی طرحهای قدیمی تر، به ویژه رده بندی دهدهی جهانی که حدود سی سال پیش از کولن به وجود آمده بود، نیز کم و بیش از این روش استفاده می کردند. اختلاف اساسی رده بندی کولن با رده بندی های دیگر به ویژه دیویی و کنگره در همین ویژگی تحلیلی - ترکیبی بودن آن است.

رانگاناتان در ویرایش پنجم رده بندی کولن درباره ویژگی تحلیلی - ترکیبی بودن می گوید که: شماره رده از پیش ساخته ای برای موضوعات مختلف وجود ندارد، بلکه فقط چند شماره برای مفاهیم ساده و اصلی تعیین شده است و موضوعات مرکب و پیچیده از ترکیب این مفاهیم اصلی به وجود می آید (۷: ۹۰۱).

در میان طرحهای رده بندی کتابخانه ای موجود، رده بندی کتابخانه کنگره به نظر شمارشی ترین می آید، تفاوت چشمگیر بین این رده و اغلب نظامهای رده بندی دیگر نیز در این است. در رده بندی کنگره اغلب تقسیمات فرعی موضوعی با جزئیات کامل سیاهه شده و موضوعهای مرکب یا چند جنبه ای به صورت خاص در طرحها فهرست شده اند. چنین شمارش مفصلی به مفهوم آن است که ترکیب نشانه ها یا شماره سازی نسبتاً کمی در این طرح نیاز است (۴: ۳۳۶).

اینک خصوصیات موجود در نظامهای مذکور بیان می‌گردد تا مشخص شود که هر یک از طرحهای رده‌بندی بیان شده، دارای چه معیارهایی هستند. در رده‌بندی شمارشی، معمولاً شمارش موضوعات:

۱. با تعیین رشته‌های اصلی قابل پوشش در طرح، بر اساس زمینه فلسفی یا عملی و تخصیص جایگاه رده اصلی، با هر یک از آنها آغاز می‌شود.

۲. هر رشته به زیر رده‌هایی تقسیم می‌گردد، و فرایند تقسیمات فرعی تا جایی که لازم باشد، ادامه می‌یابد.

در این نظام، اگر تمام موضوعات ساده یا مرکب فهرست گردند، در آن صورت فرانما بسیار طولانی و بزرگ می‌گردد. درست نقطه مقابل رده‌بندی چهاربزه‌ای که فقط به فهرست موضوعات ساده تک مفهومی نیازمند است - چون شمارش تمام موضوعات، فرانمای بزرگی می‌طلبد، در عمل فهرست موضوعات باید گزینشی باشد. در نتیجه هر موضوع پیچیده‌ای که در طرح وجود ندارد، باید در یک مقوله عام‌تر قرار گیرد. ارجاعات رده‌ای یا وجود بیش از یک مکان (شماره) برای یک موضوع در یک طرح رده‌بندی رشته مدار امری کاملاً عادی می‌گردد. و ویرایش طرحهای شمارشی برای روزآمد سازی می‌تواند مشکل آفرین باشد؛ و موارد دیگر که در این مقال نمی‌گنجد (۲: ۲۵۱-۲۵۵).

رده‌بندی چهاربزه‌ای درست نقطه مقابل رده‌بندی شمارشی است.

۵. انعطاف‌پذیری و گسترش

نظام رده‌بندی با نشانه‌های موجود در آن راه، در صورتی انعطاف‌پذیر گویند که بتواند به سادگی فضای لازم برای گسترشها را پدید آورد (۴: ۳۴۱).

ساختار رده‌بندی دهدهی دیویی چنان است که به آسانی می‌توان در آن به گسترش موضوعهای قدیمی و جایابی برای موارد جدید پرداخت (۷: ۸۸۲)، البته به هیچ وجه امکان اضافه کردن موضوعات جدید از دانش بشری در ده رده اصلی که دیویی آنها را مد نظر قرار نداده، وجود ندارد و از این لحاظ گسترش‌پذیر نیست (۲: ۶۵).

این رده‌بندی، با تعدیل در ساختار سلسله مراتب می‌تواند از عهده سازمان‌دهی واحدهای اطلاعاتی خرد و کلان برآید. هرچند در ابتدا برای رده‌بندی مجموعه کتابهای

یک کتابخانه تدوین شد، اما اکنون قادر است از عهده سازمان‌دهی بسیاری از انواع گوناگون مواد کتابخانه‌ای نیز برآید. سازگاری با هر گونه جرح و تعدیل و انطباق، از ویژگی‌های بارز این نظام است. در واقع ویژگی‌های ساختاری، نشانه‌ها، و انعطاف‌پذیری این رده‌بندی موجب سازگاری آن در ابعاد مکانی، زمانی و فرهنگی شده است.

با وجود اینکه رده‌بندی دهدهی جهانی بر مبنای رده‌بندی دیویی طراحی شده، اما به دلیل استفاده از علامت «:» برای وصل کردن بیش از دو نشانه به یکدیگر، تا میزان زیادی قابل انعطاف‌تر از دیویی شد.

رده‌بندی کنگره در مقابل ازدیاد روزافزون و سریع انواع انتشارات انعطاف دارد، اما طرح کاملاً انعطاف‌پذیر نیست. نظم درونی رده‌ها به ترتیبی است که بتواند دگرگونی‌های احتمالی آینده را دربر گیرد، همین‌طور نظام نشانه‌گذاری این رده‌بندی به گونه‌ای است که مانعی بر سر راه گسترش آن وجود ندارد و دارای جاهای خالی بسیاری است؛ ۵ حرف از حروف الفبا در این طرح هنوز استفاده نشده است. در مقایسه با رده‌بندی دیویی، نشانه‌های رده‌بندی کتابخانه کنگره، به خصوص به خاطر قدرت پذیرش آن قابل تأمل است.

رده‌بندی کولن از پایه به منظور انعطاف‌پذیری بیشتر به وجود آمده است، به دلیل اینکه رانگانانان طرح‌های مختلف رده‌بندی دارای قابلیت پذیرش موضوعات جدید نمی‌دانست. این رده‌بندی مشکل را تا حد قابل قبولی حل کرد، برای مقایسه بهتر انعطاف‌پذیری چهار رده‌بندی بیان شده، جدول شماره ۳ ارائه می‌گردد:

دهدهی دیویی > دهدهی جهانی > کنگره > کولن
--

جدول شماره ۳، میزان انعطاف‌پذیری چهار رده‌بندی مذکور

۶. وابستگی

مقصود از وابستگی، تأکید بر نیازهای منطقه خاصی از جهان و یامردم و ملت محدودی می‌باشد.

در رده‌بندی دیویی تمایلات انگلیسی-آمریکایی بسیار آشکار است، به خصوص در رده‌های ۹۰۰ (جغرافیا و تاریخ) و ۸۰۰ (ادبیات). این گونه تمایلات بسیار زیاد به خصوص نسبت به تفکر پروتستان در آمریکا در رده ۲۰۰ (دین) وجود دارد (۴):

۲۹۲). تقسیم بندی دانشها و معارف بشری و موضوعات خاص غربی در رده‌بندی ددهی دیویی مفصل و کم نقص است، ولی در زمینه‌های مربوط به مسائل حاصل ملل گوناگون، این رده‌بندی کاستی‌های بسیار دارد. برای نمونه شماره‌های اختصاص یافته به تاریخ ایران در ویرایش نوزدهم این رده‌بندی، از ده شماره تجاوز نمی‌کند. در جدول همین ویرایش که به مناطق جغرافیایی اختصاص دارد، تنها بیست شماره به ایران اختصاص یافته است. همین نقطه ضعف در مورد اسلام، ادبیات، ایران و زبانهای ایرانی نیز به چشم می‌خورد (۵: ۷۴). با وجود تلاشهایی که انجام گرفته هنوز هم رده‌بندی ددهی جهانی، دارای نقطه نظرات غربی است و تمایلات ملی آن کاملاً برطرف نشده است (۴: ۳۹۰).

رده‌بندی کتابخانه کنگره اساساً برای طبقه بندی مجموعه کتابخانه کنگره آمریکا و گسترشهای آینده آن طراحی شده است (ذیل «رده‌بندی کتابخانه کنگره»، ۴: ۳۴۴). و به طور قطع در تأکیدها و واژه‌های آنها به مقدار زیاد تمایلات ملی وجود دارد (۴: ۳۴۴)، گرچه هدف این نظام طبقه بندی کتابخانه کنگره آمریکا بوده است، اما در سالهای اخیر، برای تجدید نظر و گسترش مستمر رده‌بندی، نیازهای سایر کتابخانه‌ها نیز مورد توجه قرار گرفته است (۷: ۸۹۳).

رانگاناتان رده‌بندی کولن را اختصاصاً برای کتابخانه‌های هند طرح ریزی کرده بود (۱۲: ۱۰۷)، تأکید کولن بر نیازها و مسائل شرق از عوامل مهمی بوده که حتی در عدم پذیرش طرح کولن به طور گسترده و فراگیر مؤثر بوده است (۷: ۹۰۵). در جدول شماره ۴ وابستگی ملی و منطقه‌ای رده‌بندی‌های مذکور ارائه می‌شود.

عنوان	رده‌بندی ددهی دیویی	رده‌بندی ددهی جهانی	رده‌بندی کتابخانه کنگره	رده‌بندی کولن
وابستگی	انگلیسی - آمریکایی	غرب	آمریکا	شرق

جدول شماره ۴، مقایسه وابستگی ملی و منطقه‌ای رده‌بندی‌های مذکور

۷. ارتباطات جنبه‌ای

چنانچه موضوع اثری به وضوح مشخص باشد، رده‌بندی آن عملی نسبتاً ساده است، اما امکان دارد که اثری به بیش از یک موضوع یا جنبه‌های متفاوتی از یک موضوع پرداخته باشد و ... در آن صورت همه طرحهای رده‌بندی به یک شکل عمل نمی‌کنند.

طرحهای رده‌بندی چهریزه‌ای، مانند رده‌بندی دهنده‌ی جهانی و رده‌بندی کولن، تمهیداتی برای ترکیب شماره‌های رده‌بندی به منظور قرار دادن هر موضوع یا جنبه‌هایی که در یک اثر چند موضوعی به آنها پرداخته شده، فراهم می‌آورند (۴: ۲۷۳-۲۷۴). رده‌بندی دهنده‌ی جهانی، رده‌بندی جنبه‌ای است که در آن پدیده‌ها بر اساس مفهوم یا رشته‌ای که برای آنها در نظر گرفته شده رده‌بندی می‌شوند (۴: ۳۸۹)، در حالی که چنین ترکیباتی در طرحهای رده‌بندی دهنده‌ی دیویی و رده‌بندی کتابخانه کنگره همیشه ممکن نیست، متخصصان رده‌بندی اغلب ناچارند که از میان دو یا چند موضوع مختلف که جنبه‌های متفاوت از یک اثر را نشان می‌دهند دست به انتخاب بزنند. در رده‌بندی کنگره ترکیبات موضوعی خیلی کم است، آثار چند موضوعی یا چند عنصری را که تمهیدات خاصی هنوز برای آن اندیشیده نشده، نمی‌توان به آن طور دقیق رده‌بندی نمود (۴: ۳۴۴).

۸ عملی و کاربردی بودن

استفاده‌ی عملی کردن از طرح را عملی و کاربردی بودن آن می‌گویند. البته بین کاربردی بودن یک طرح و به کار نرفتن آن تفاوت وجود دارد (۱۲: ۲۰۷).

رده‌بندی دهنده‌ی دیویی نظامی عملی و کاربردی است، این حقیقت که در مقابل طوفانهای ۱۲۰ (۱۲۶) سال گذشته دوام آورده است و هنوز هم پر استفاده‌ترین طرح رده‌بندی دنیا می‌باشد، به خاطر ارزش عملی آن است (۴: ۲۹۱-۲۹۲).

رده‌بندی دهنده‌ی جهانی و رده‌بندی کتابخانه‌ی کنگره نیز، نظامی عملی و کاربردی هستند. عملی بودن رده‌بندی کنگره به اثبات رسیده است و از نظر جنبه‌های عملی یک فاتح است (۴: ۳۴۳)، اما رده‌بندی کولن از نظر عملی چندان کاربرد نیافته است.^۱

۹. شمول و جامعیت و میزان استفاده در سطح جهان

منظور از شمول، وسعت و گستردگی طرح در سطح دانش بشری است. اما منظور از جامعیت، فراگیری تمام فروع یک موضوع در پوشش رده‌ی مربوطه است (۱۲: ۲۰۸-۲۰۹).

۱. رده‌بندی دیویی و کنگره به گفته‌ی ریستیوس به این دلیل که کتابخانه‌های دیگر آنها را به کار می‌برند، کاربرد گسترده یافته‌اند؛ نه به دلیل بهترین بودن آنها (۷: ۸۸۵). اما اینکه رده‌بندی کولن کاربرد چندانی نیافته، بنا به دلایلی مانند تعصب، فرار از زیر بار کار و عدم تحمل هزینه‌ی مجدد توسط دیگران است.

رده‌بندی دهمی دیویی با تعاریفی که از شمول و جامعیت شد، تقریباً دارای هیچ یک به طور کامل نمی‌باشد؛ چرا که همان گونه که اشاره شد به هیچ وجه امکان اضافه شدن رده‌ای به رده اصلی که دیویی آنها را مد نظر قرار داده، وجود ندارد. گرچه موضوعات موجود را با توجه به توانایی‌های نظام اعشاری می‌توان به طور نامحدود گسترش داد، ولی موضوعات جدید را نمی‌توان در میان شماره‌های همارایی شده وارد کرد. در حالی که ظرفیت گسترش نامحدود است، ولی به شماره‌های طولانی برای موضوعات خاص و خرد انجامیده است. شماره‌های طولانی به خصوص زمانی که از نظام برای قفسه‌گذاری استفاده می‌شود، مناسب نیست (۴: ۲۹۳). این رده‌بندی پر استفاده‌ترین نظام رده‌بندی کتابخانه‌ای جهان است، این طرح در ۱۳۵ کشور استفاده می‌گردد (۴: ۲۷۹).

رده‌بندی دهمی جهانی نیز، شاید کمی دارای شمول باشد، اما از جامعیت خوبی برخوردار نیست. این رده‌بندی همه جهان علوم را در بر می‌گیرد.

رده‌بندی کنگره نیز شاید از شمول بی‌بهره نباشد، اما از جامعیت خوبی برخوردار نیست. باید به خاطر داشت که رده‌بندی کتابخانه کنگره از نظر تفصیلی بودن به عنوان یک نظام جهانی طراحی نشده است - یعنی نظامی که جزئیات همه موضوعهای موجود را در برگیرد -، بلکه نظامی است که به صورت خاص برای تأمین نیاز کتابخانه کنگره ساخته شده است (۴: ۳۳۶)، به عبارتی این رده‌بندی بر اساس پشتوانه انتشاراتی مجموعه کتابخانه کنگره می‌باشد.

رده‌بندی کولن به طور نسبی از شمول و جامعیت برخوردار است.

۱۰. رسایی

یک نشانه رده روابط ساختاری موضوعات در داخل طرح را نشان می‌دهد، به این وسیله به استفاده کننده کمک می‌کند تا ساختار طرح و موضوعات عام و تقسیمات فرعی مرتبط با آنها را شناسایی کند. رسایی اغلب به تقسیمات اعشاری و موضوعات فرعی متکی است.

رده‌بندی دهمی دیویی، جهانی و کولن از رسایی برخوردارند، اما رده‌بندی کنگره از رسایی خوبی برخوردار نیست.

۱۱. نشانه

هر طرح رده‌بندی برای نشان دادن رده‌ها و تقسیمات خود، نظامی از علائم را به کار می‌گیرد. هدف از این علائم یا نشانه‌ها تعیین خلاصه‌ای از موضوعات و گاهی ارتباط آنها و و تهیه نظامی متوالی برای آرایش آنها می‌باشد (۴: ۲۷۲).

در طرح دیویی، ساده‌ترین نماد ممکن، یعنی ارقام عربی، برای نشانه به کار رفته که قابل فهم‌ترین روش بیان نظم است.

این نشانه می‌تواند تا بی‌نهایت گسترش یابد، در ضمن علامت ممیز به عنوان تنها علامت نشانه‌گذاری، ضمن حفظ سادگی نشانه، چگونگی نظم رده‌ها را آشکار می‌سازد. به علاوه ارقام عربی، فراسوی موانع زبانی هستند، و توالی عددی واضح آنها موجب تسهیل نظم در قفسه‌ها یا سیاهه‌های چاپی یا الکترونیکی می‌گردد و این امر علتی بارز برای اقبال به این رده‌بندی است. نشانه دهنده بدون اندیشه و تأمل لازم درباره مزایا و معایب آن، در مقایسه با نشانه‌های حرفی یا نشانه‌های مرکب از حرف و عدد، به سه دلیل مرجح است:

الف - با سرعت بیشتری می‌توان آن را یادداشت کرد.

ب - در نوشتن آن احتمال اشتباه کمتر است.

ج - آن را آسانتر از ترکیبات حرفی می‌توان به خاطر سپرد.

هدف دیویی از کاربرد نشانه دهنده این بود که همپایگی و وابستگی موضوعها را آشکار کند، گرچه نشانه نمی‌تواند اهمیت و ارزش موضوعی را نشان دهد، قادر است پایگاه و موقعیت نسبی هر موضوع را در میان سایر موضوعها در جهان دانش به نمایش بگذارد. این نشانه می‌تواند گستره و ژرفای هر موضع و رابطه آن را با موضوعهای سمت چپ و سمت راست آن در قفسه نیز نشان دهد. به علاوه نشانه سلسله مراتبی می‌تواند، طرح دیویی را برای عملیات ماشینی بسیار سازگار کند. همان طور که کاوش پیوسته رایانه‌ای را آسان می‌کند (۷: ۸۸۰). همان طور که قبلاً بیان شد رده‌بندی دهنده جهانی بر مبنای رده‌بندی دیویی طراحی شده است؛ اما از جهاتی با آن متفاوت است. جزئیات رده‌بندی دهنده جهانی با گسترش پذیری نشانه عددی و با گنجاندن تقریباً ۳۳۰۰ تقسیم فرعی، با نشانه‌های موضوعی، در نخستین ویرایش این طرح - در مقایسه با ۱۰۰۰ تقسیم فرعی در طرح اولیه دیویی - گسترش یافته است. علاوه بر ویژگی بیشتر

در نشانه رده‌بندی دهدهی جهانی از نظر تأمین کد بندی اضافی که نشانه اولیه را گسترش می‌دهد - یعنی استفاده از کولن «:» برای ترکیب کدها - از شماره رده‌بندی دهدهی دیویی متفاوت است (۱: ۲۷). رده‌بندی دهدهی جهانی از این نظر که نیازی به شماره‌های مبنایی که از سه رقم تشکیل شده باشد ندارد، با رده‌بندی دیویی متفاوت است؛ به عبارتی رده‌بندی دهدهی جهانی از صفر تکمیل کننده، استفاده نمی‌کند.

رده‌بندی کنگره از ترکیبی از حروف و اعداد عربی برای ساختن شماره‌های بازیابی استفاده نمی‌کند. رده‌های اصلی با یک حرف تنها نمایش داده می‌شود؛ و رده‌های فرعی با دو یا سه حرف نشان داده می‌شوند. از جنبه‌های جالب نشانه‌های رده‌بندی کتابخانه کنگره این است که در بسیاری از طرحها یک حرف تنها، علامت یک رده و همچنین نشانگر اولین تقسیم فرعی آن می‌باشد، نیز ارتباط پیدا می‌کند. تقسیمات در درون رده‌های فرعی با اعداد عربی از ۱ تا ۹۹۹۹ با امکان گسترش اعشاری و یا گاهی، تقسیمات فرعی بیشتر که با استفاده از شماره‌های کاتر نشان داده می‌شود (۴: ۳۴۰).

نظام نشانه‌های به کار رفته در رده‌بندی کولن از نوع مختلط است که از اعداد عربی، حروف رومی، و نشانه‌هایی از قبیل دو نقطه یا ویرگول استفاده می‌کند و از این جهت مشابه رده‌بندی دهدهی جهانی است که پیش از آن وجود داشت. از دید رانگانانان نشانه‌های رده باید:

۱. این قابلیت را داشته باشد که موضوعهای جدید را در همه سطوح و چهریزه‌ها پذیرا باشد.
 ۲. بیانگر سلسله مراتب باشد.
 ۳. از تدابیری برای به یاد سپاری با یکدست سازی هر موضوع از هر جهت استفاده کرده باشد.
 ۴. ترکیبی باشد یا قادر باشد ترکیبها را با سایر اقلام شکل دهد.
 ۵. برای استفاده آسان باشد.
- نظام نشانه‌ای در کولن عبارتند از:
۱. ۲۳ حرف کوچک رومی (z - a به جز ۱,۰).
 ۲. ۲۶ حرف بزرگ رومی (A-Z).

۳. ۱۰ رقم عربی - هندی (۹-۰).

۴. اعداد پرانتزی و and و (۵) علائم نمایشگر شامل: *، &، –، =، +، .
خلاصه این بحث در جدول شماره ۳ در ذیل ارائه می‌گردد.

عنوان ویژگی	رده‌بندی دهدهی دیویی	رده‌بندی دهدهی جهانی	رده‌بندی کتابخانه کنگره آمریکا	رده‌بندی کولن
نشانه	خالص	ترکیبی	ترکیبی	ترکیبی

جدول شماره ۴، مقایسه نشانه‌های به کار رفته در چهار رده‌بندی مذکور

۱۲. تمهیدات به یاد سپاری

برخی از طرح‌های نشانه‌گذاری، جنبه حافظه درونی یا کمک به خاطر سپاری دارند. یکی از ویژگی‌های بارز نشانه رده‌بندی دیویی خصوصیت یادسپاری آن است، دیویی اغلب از شماره‌های یکسان برای موضوعاتی که تکرار می‌گردند، استفاده می‌کند که این عمل به کاربران طرح کمک می‌کند تا شماره‌های بازیابی را آسانتر به خاطر بسپارند. با شروع استفاده از ماهیت تحلیلی - ترکیبی در این نظام، طرح به خاطر سپاری، عملی استاندارد برای بعضی از جنبه‌های نظام شد (۴: ۲۹۱).

رده‌بندی دهدهی جهانی نیز، تقریباً همانند رده‌بندی دهدهی دیویی می‌باشد. رده‌بندی کتابخانه کنگره آمریکا فاقد جنبه‌های کمکی به خاطر سپاری مربوط به نظام‌های دیگر است. از پاره‌ای از جنبه‌های به خاطر سپاری در رده A استفاده شده است که حرف دوم رده فرعی از نام موضوع تحت پوشش گرفته شده است. از ویژگی به یاد سپاری بیش از هر چیز در نظام نشانه‌ای رده‌بندی کولن استفاده شده است. این امر از سه طریق میسر می‌گردد: ۱. از طریق نحوی؛ ۲. از طریق رده‌بندی؛ ۳. از طریق یافتن ریشه مفاهیم میان آنها. رانگاناتان از شیوه‌ای از ارتباط یابی میان مفاهیم، نیز برای یادسپاری استفاده کرده است.

۱۳. نمایه و جدول

نمایه در طرح رده‌بندی دارای دو هدف است: ۱. تعیین مکان موضوعات داخل رده‌ها که به گونه‌ای نظام یافته مرتب شده است؛ ۲. نشان دادن جنبه‌های مرتبط یک موضوع که با نظم موضوعات انتخابی در نظم رده اصلی پراکنده شده‌اند (۲: ۲۷۱).

رده‌بندی دهدهی دیویی دارای نمایه نسبی^۱ است. این نمایه به صورت مفصل و مشروح تدوین شده و نظم آن الفبایی کلمه به کلمه است. دلیل این نام‌گذاری نقش نمایه در نسبت دادن موضوعها به رشته‌هاست (۷: ۸۸۲). نمایه نسبی جنبه‌های مختلف یک موضوع را که در رشته‌های مختلف پراکنده‌اند، در کنار هم می‌آورد (۴: ۲۹۲). این نمایه از ویژگی‌های بارز رده‌بندی دیویی محسوب می‌شود که برای سهولت استفاده از فرانما تدوین شده، و به قولی قلب آن به شمار می‌رفته است. از نمایه نسبی فقط به عنوان ابزار راهنما و وسیله‌ی بازیابی استفاده می‌شود، به سبب محدودیتهایی که این نمایه دارد، امکان ارائه متوالی سلسله مراتبی موضوعات در آن نیست و ممکن است الزاماً همه جنبه‌های یک موضوع را نشان ندهد. از این رو، هرگز نمی‌تواند جایگزین فرانما شود. ظاهراً نمایه سایر طرحهای رده‌بندی کلی، کم و بیش از این نمایه تأثیر پذیرفته‌اند (۲: ۲۸۲).

رده‌بندی دهدهی جهانی گرچه در ابتدا برای نمایه سازی تفصیلی مدارک طراحی شده بود و نه برای مرتب کردن مواد در قفسه‌ها، اما اکنون نمایه جامعی ندارد و فقط برخی ویرایشها (به زبانهای متفاوت)، یک نمایه دارند که ماهیت آنها توسط سازمان ویراستاری آن زمان معین شده است (۲: ۲۸۳).

در رده‌بندی کنگره به جز چند مورد، هر فرانما دارای یک نمایه خاص است. دو نمایه عمومی غیر رسمی این رده‌بندی در دهه ۱۹۷۰ عبارتند از: نمایه رده‌بندی کتابخانه کنگره، توسط انجمن کتابداری کانادا که در هم‌کردی از نمایه‌های فرانماهای انفرادی است. و نمایه‌های مرکب فرانماهای رده‌بندی کتابخانه کنگره، که به کوشش نانس بی اویسن گردآوری و توسط مؤسسه اسناد تاریخی ایالات متحده منتشر شد، که در کل شامل: ۱. فهرست اسامی ادیبان، شاعران و نویسندگان بر حسب حروف الفبا؛ ۲. فهرست اسامی فیلسوفان، موسیقی دانان، تاریخ نویسان و جز آن بر حسب حروف الفبا؛ ۳. عیناً مانند قسمت دوم بر حسب شماره رده‌بندی؛ ۴. فهرست اسامی جغرافیایی؛ ۵. فهرست موضوعی (۷: ۸۹۵؛ ۹: ۱۷۲).

۱. نمایه نسبی؛ آن گونه که برای اولین بار دیویی پیشنهاد کرد، حداقل حاوی یک مدخل برای هر موضوع در طرح است. با به کارگیری ترتیب الفبایی تمام جنبه‌های یک موضوع قابل لمس که احتمالاً به دلیل رویکرد رشته مدار در نظم اصلی طرح پراکنده شده‌اند، گرد هم آورده می‌شوند (۴: ۲۷۲). دیویی خود این نمایه را برجسته‌ترین ویژگی رده‌بندی مجموعه کتابخانه‌ها یاد می‌کرد (۷: ۸۸۳).

در ضمن فهرستی از شماره‌های رده فرعی کتابخانه کنگره که در سرعنوانهای موضوعی کتابخانه کنگره وجود دارد، نیز به عنوان کلیدی الفبایی برای فرانماهای رده‌بندی مورد استفاده قرار می‌گیرد (۷: ۸۹۵).

نمایه رده‌بندی کولن به شیوه زنجیره‌ای - که خود رانگاناتان مبدع آن بوده - تنظیم شده است. از سویی می‌توان آن را نوعی نمایه نسبی نیز قلمداد کرد، اما با نمایه طرحهای دیگر، اغلب قسمتهایی از طرح را نشان می‌دهند، تفاوت دارد. بدین معنا شماره‌ای که از پیوست یا ترکیب چهره‌ها حاصل می‌گردد در نمایه نمی‌آید.

جدول؛ برای آسانی کار با فرانما و صرفه جویی در حجم فرانما به کار می‌رود. در رده‌بندی دیویی و دهدهی جهانی، جدول برای مشخص کردن شماره رده اصلی به کار می‌رود. در نظام رده‌بندی کنگره، جدولها برای تکرار الگوهای رده فرعی به کار می‌روند. جدولهای نظام رده‌بندی کنگره، به استثنای تعدادی که با شماره‌های کاتر عرضه شده‌اند، ابزاری جهت تعیین موقعیت شماره خواسته شده، درون سلسله‌ای از شماره‌های ارائه شده در فرانماست. هدف اصلی این جدولها، صرفه جویی در حجم فرانماست (۷: ۸۹۵).

در رده‌بندی کولن به جای فرانماهای شماره‌های هر موضوع، از یک سلسله جداول کوچک استفاده می‌شود. شماره موضوعات خاص از ترکیب اعداد و علائم این جدولها، طبق قاعده‌ای خاص به دست می‌آید (۷: ۹۰۱).

۱۴. پشتیبانی و روز آمد سازی

بقای هر نظام رده‌بندی در وهله اول در گرو، همگامی کامل آن با پیشرفتهای علمی و هماهنگی آن با نیازهای استفاده کنندگان آن است. برای این منظور ضروری است که تشکیلاتی، آن را مورد حمایت قرار دهد و مهمترین وظیفه این تشکیلات، تهیه سازوکاری برای ویرایش مجدد طرح باشد (۲: ۲۷۳).

مسئولیت انتشار ویرایشهای رده‌بندی دهدهی دیویی، بر عهده مؤسسه فارست پرس وابسته به باشگاه لیک پلاسید است. در تدوین ویرایشهای آن، ضمن روز آمدسازی رده‌بندی به موازات پیشرفت دانش، سعی می‌شود سیاست تمامیت شماره‌ها

در حد منطقی رعایت شود. به علاوه تلاش می‌شود تا این طرح به عنوان ابزاری جهانی گردد و برای رفع گرایش آمریکایی آن، از لحاظ ساختار و واژگان، اهتمام جدی به عمل آید. ویرایش‌های اخیر آن هر ۷ تا ۱۰ سال یکبار منتشر می‌گردد، و تغییرات مابین ویرایش‌ها در نشریه «رده‌بندی دهدهی دیویی، یادداشت‌ها و تغییرات» منعکس می‌گردد. در تجدید نظر این طرح در هر زمینه با کاربرد چهارپاره‌های بیشتر و ترکیبات نشانه‌ای، تلاش می‌شود که طرح برای موضوعات پیچیده و محیط‌های اطلاعاتی نوین سازگارتر گردد. اما واقعیت این است که تجدیدنظر در طرح دیویی، در مقایسه با تجدیدنظر در سایر طرح‌های رده‌بندی چون رده‌بندی کولن، رده‌بندی دهدهی جهانی، و حتی رده‌بندی کتابخانه کنگره، نسبتاً محافظه کارانه صورت می‌گیرد (۷: ۸۸۳).

تجدید نظر در این رده‌بندی به سه روش انجام می‌گیرد: کامل، گسترشی و عادی. تجدید نظر کامل زمانی صورت می‌گیرد که ساختار اصلی یک رشته چنان منسوخ شده باشد که دیگر با اطلاعات جاری سازگار نباشد، کاربرد آن با دشواری صورت گیرد، یا ترکیب رده‌ها غیر منطقی باشد. در تجدید نظر گسترشی، طرح اصلی فرانما برای تقسیمات یک شماره حفظ می‌شود، ولی پاره‌ای یا بسیاری از تقسیمات فرعی مورد تجدید نظر قرار گرفته و برای موضوعات جدید گسترش‌هایی به عمل می‌آید. و روش تجدید نظر عادی، درج موضوعات جدید، تجدید سازمان موضوعاتی که نا به جا قرار گرفته‌اند، حذف تمهید روز آمد کردن، و تصحیح واژگان در طرح و نمایه اعمال می‌شود (۵: ۳۱).

مسئولیت تجدید نظر و توسعه رده‌بندی دهدهی جهانی، بر عهده فید است که با کمیته‌های متخصصان با افراد علاقمند کار می‌کند. علاوه بر گسترش مداوم جزئیات، به منظور همگامی با دانش و افزایش آثار، جا به جایی‌های زیادی در طول سالها در این رده صورت گرفته است، مثلاً جابه جایی اصلی انتقال رده زبان به رده ادبیات. عملی بود که نتیجه آن گرد آوردن موضوعات مربوط به هم و خالی نمودن یک رده کامل برای استفاده‌های آینده بوده است (۴: ۳۸۸ - ۳۸۹). اصولاً یکی از دلایلی که موجب مورد توجه قرار گرفتن این رده بوده، این است که تجدید نظر آن تعاون و مشارکتی است (۲: ۲۷۹).

تلاشهایی به عمل آمده است که همهٔ تعصبات ملی برطرف شود، اما به هر حال هنوز می‌توان نقطه نظر غربی را در این طرح یافت. گسترشها و ویرایشهای این رده‌بندی هر شش ماه یکبار منتشر می‌گردد و هر شماره شامل صدها نشانهٔ جدید اصلاح شده، یا حذف شده است و پیوسته روزآمد نگه داشته می‌شود (۷: ۸۷۷). اما مشکل اساسی روزآمد کردن آن، روند آرام آن است. به خاطر تعدادی که دست اندر کار آن می‌باشند و ساز و کار پیچیده‌ای برای ویرایش وجود دارد که زمانی از آن به عنوان روشی فوق دموکراتیک نام برده می‌شد. ساز و کار مذکور ورود داده‌های بین‌المللی را مطمئن ساخته، ولی کاملاً وقت گیر است (۴: ۳۸۸).

رده‌بندی کتابخانه کنگره تحت نظارت و حمایت مستقیم کتابخانهٔ کنگره آمریکا می‌باشد و همواره گسترش می‌یابد. از این رو، می‌توان آن را نظامی پویا و تحت حمایت دولت به شمار آورد (۷: ۸۹۵؛ ۳: ۲۷). این طرح به طور مداوم دارای اضافات و تغییرات است که به سرعت نیز در اختیار فهرست نویسان دیگر گذاشته می‌شود، سعی شده که نیاز به رده‌بندی مجدد بخش بزرگی از مجموعه در حداقل نگه داشته شود و به خاطر اطمینان بخشیدن از پایداری شمارهٔ رده‌ها در طول سالهای گذشته تغییرات اساسی کمی در آن صورت گرفته است که این امر منجر به کهنه شدن بخشهایی از رده‌بندی شده است؛ به این مفهوم که ساختار و با هم قرار دادن دیگر انعکاسی از شرایط کنونی نیست. روز آمد سازی این مجموعه، اعلان تغییرات جدید، و مجموعه‌های اضافات و تغییرات آن پر هزینه است (۴: ۳۴۴). مجموعهٔ ویرایشهای این طرح به صورت سالانه توسط شرکت پژوهش گیل در دترویت منتشر می‌شود، در مقایسه با فرانمای کتابخانه کنگره، فرانمای دهدهی جهانی دربارهٔ زبان، فرم ادبی و دورهٔ زمانی دارای یک صفحه کد است. همچنین طرح ترکیبی، از نظر روزآمد سازی خیلی آسانتر از طرح شمارشی است (۱: ۳۶).

کولن مدتها فاقد گروه ویراستاری قوی بود، بنابراین تجدید نظرهای اصولی بر مبنای نیاز استفاده کنندگان و پیشرفتهای حوزه‌های دانش بشری در آن رعایت نمی‌شد، البته مدتی «مرکز آموزش و تحقیق سند پردازی» این عمل را انجام می‌داد (۷: ۹۰۴). یکی از دلایل عمده‌ای که باعث شد کتابخانه‌های محدودی طرح کولن را به اجرا بگذارند، تغییرات عمده‌ای بود که در هر ویرایش آن صورت می‌گرفت (۷: ۹۰۵). به هر حال پس

از ویرایش هفتم کولن، هرگز ویرایش دیگری از آن ارائه نشده و حتی نمایه ویرایش هفتم آن نیز تاکنون منتشر نشده است (۷: ۹۰۴).
جدول شماره ۵ به طور خلاصه، به مقایسه روزآمد سازی و میزان محافظه کارانه بودن و فاصله انتشار ویرایشهای رده‌بندی‌های مذکور می‌پردازد.

عنوان ویژگی	رده‌بندی ددهمی دیویی	رده‌بندی ددهمی جهانی	رده‌بندی کتابخانه کنگره آمریکا	رده‌بندی کولن
روزآمدسازی و میزان محافظه کارانه بودن آن	روزآمد می‌شود و محافظه کارترین می‌باشد	روزآمد می‌شود و در رده سوم محافظه کاری قرار می‌گیرد	روزآمد می‌شود و در رده دوم محافظه کاری قرار می‌گیرد	روزآمد نمی‌شود (تا ویرایش هفتم روزآمد شده)
فاصله انتشار ویرایشها	۱۰-۷ سال یکبار	۶ ماه یکبار	هر سال یکبار	-

جدول شماره ۵، مقایسه روزآمدی و میزان محافظه کار بودن و فاصله انتشار ویرایشهای رده‌بندی‌های مذکور

۱۵. قابلیت در محیط الکترونیکی

رده‌بندی دیویی به عنوان یکی از ابزارهای بازیابی در محیطهای پیوسته دارای قابلیت است، سونگ در بررسی‌های خود به این نتیجه رسید که شماره‌های ترکیبی این رده‌بندی قابل تجزیه به صورت خودکار هستند. وی کاربرد این روش را، به ویژه در بازیابی در محیطهای پیوسته بسیار مؤثر می‌داند. میچل نیز به تجربه‌های جدیدی اشاره می‌کند که از کاربرد این رده‌بندی، برای سازمان دهی سایتهای شبکه جهانی وب حکایت دارد (۷: ۸۸۶).

رده‌بندی ددهمی جهانی نظام قدرتمندی است که به ویژه مناسب محیط ماشینی است. الگوریتمهای بازیابی این رده‌بندی را می‌توان نوشت که بتواند فقط از طریق عملیات روی شماره‌های رده‌بندی جستجوهای موضوعی را پالایش کند، یا گسترش دهد (۴: ۳۹۱). از سال ۲۰۰۱ شکل پیوسته و از طریق شبکه وب جهانی، این رده‌بندی نیز قابل دسترس است. این محصول به عنوان منبعی برای کمک به طبقه‌بندی مجموعه‌های مواد، برای نشان دادن روابط میان موضوعها تجهیز شده است.
مزایای استفاده از این قالب پیوسته عبارتند از: ۱. تسهیل و تسریع طبقه‌بندی؛ ۲. استفاده از مهارتهای جستجوی مشابه و مشاهده نتایج به صورت پیوسته؛ ۳. تکمیل محتوا، پایگاه‌های اطلاعاتی ویژه ددهمی جهانی؛ ۴. ارائه راهکار برای جستجوهای

متعدد و سلسله مراتبی در زبان طبیعی؛ ۵. جستجو بر اساس منطق بول؛ ۶. دیگر موارد فنی و کاربردی (۷: ۸۹۶).

با انجام بررسی‌های مختلف مبنی بر راهکارهای ماشینی کردن عملیات داخلی رده‌بندی کنگره، امکان سنجی پذیرش راهکارهای ماشینی برای عملیات کتابخانه کنگره و روشهای احتمالی تبدیل اطلاعات برگه‌های کتابخانه کنگره به صورت ماشین خوان، با هدف چاپ تولیدات کتاب شناختی توسط رایانه، سرانجام طرح مارک (فهرست نویسی ماشین خوان) ارائه شد. مجموعه‌های مارک به پایگاه‌های اطلاعاتی نیز شهرت دارند، بزرگترین پایگاه‌های اطلاعاتی مارک، پایگاه اطلاعاتی اسی.ال.سی؛ آر.ال.آی.ان.بالوتس^۱؛ دلیو.ال.ان^۲ (شبکه کتابخانه واشنگتن)^۳؛ و مارک کتابخانه کنگره (۷: ۸۹۶).

اخیراً رویکردهای نوینی به نظام کولن شده است، برخی معتقدند که اندیشه تجزیه و تحلیل چهریزه‌ای به صورت تلویحی اشاره به اندیشه‌هایی دارد که در حال حاضر، به طور کامل در محیط رقومی مورد استفاده قرار گرفته است و پیش بینی می‌کنند که در آینده از این زبان نظم یافته در نظامهای هوشمند استفاده شود. ایمی گلاس با صراحت بیان می‌کند که آنچه در حال حاضر در یاهو^۴ به عنوان راهنمای موضوعی منابع مطرح است، مقوله‌های سلسله مراتبی قابل جستجو، استفاده از همان نظریه‌های رانگانانان است (۷: ۹۰۵).

۱۶. نمونه‌ای از شماره رده‌های رده‌بندی‌های مذکور

نمونه‌ای از یک شماره رده در رده‌بندی دهدهی دیویی به این شکل است:

موضوع «تاریخچه شعر گالیک ایرلندی در دوران اولیه»، این شماره را می‌گیرد:

۸۹۱.۶۲۱۱۰۹

نمونه‌ای از یک شماره رده در رده‌بندی دهدهی جهانی به این شکل است:

1. RLIN/BALLOTS.
2. Washington Library Network(WLN).
3. National Library of Medicine Classification(NLM).
4. Yahoo.

موضوع «تاریخ ویرجینیا و کنتاکی»، این شماره را می‌گیرد:

۹۷۶.۹ + ۹۷۵.۵

نمونه‌ای از یک شماره رده در رده‌بندی کتابخانه کنگره به این شکل است:

موضوع «کشاورزی ارگانیک»، این شماره را می‌گیرد:

Z 605/5

نمونه‌ای از یک شماره رده در رده‌بندی کولن به این شکل است:

موضوع «تحقیق در درمان سل ریوی توسط اشعه ایکس در هند در سال ۱۹۵۰»،

این شماره را می‌گیرد:

L,45:421 :6;253:F .44'N5

نتیجه‌گیری درباره انتخاب یکی از این رده‌بندی‌ها به عهده مخاطب گذاشته

می‌شود.

منابع و مأخذ

۱. پولیت، ا. استون. ۱۳۸۰. نظامهای ذخیره و بازیابی اطلاعات، خاستگاه، توسعه و کاربردها، ترجمه محمد حسین دیانی، جعفر مهرداد. شیراز: کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی شیراز.
۲. تیلور، آدلین، جی. ۱۳۸۱. سازمان دمی اطلاعات، ترجمه محمد حسین دیانی. مشهد: کتابخانه رایانه‌ای.
۳. چای، لوئیس مای. ۱۳۷۴. راهنمای ایمرات بر رده‌بندی کتابخانه کنگره، ترجمه رحیم شاهگلی، ویراستار اسد الله آزاد، (ویرایش ۴). تبریز: دانشگاه تبریز.
۴. چان، لوئیس مای. ۱۳۷۹. فهرست نویسی و رده‌بندی، مترجمان زهیر حیاتی، زهرا ستوده (ویرایش دوم). تهران: نشر کتابدار.
۵. حقیقی، محمود، ملاحظاتی در باب رده‌بندی دهمی دیویی و تحولات ویرایشهای اخیر آن. فصلنامه کتاب، دوره نهم، شماره یک، بهار ۱۳۷۷.
۶. داوودی، مهدی. تأثیر آرا فرانسیس بیکن و آگوست کنت بر رده دهمی دیویی. پیام کتابخانه، سال دهم، شماره دوم، تابستان ۱۳۷۹.
۷. دایرة المعارف کتابداری.
۸. سلطانی، پوری، فروردین راستین. ۱۳۷۹. اصطلاحنامه کتابداری (ویرایش ۲). تهران: فرهنگ معاصر.
۹. سلطانی، پوری، ویرایشگر. ۱۳۷۸. خدمات فنی (ویرایش ۸). تهران: کتابخانه جمهوری اسلامی ایران.

۱۰. کورونن، تیمور؛ پکارنین پاپوی. نگاهی نو بر آثار رانگانانان، ترجمه احمد شعبانی و عباس ابراهیمی. پیام کتابخانه، سال دهم، شماره دوم، تابستان ۱۳۷۹.
۱۱. کوکبی، مرتضی. گسترش ایرانی رده بندی دهمی دیویی، کتابداری و اطلاع رسانی. سال اول، شماره دوم، زمستان ۱۳۷۶.
۱۲. مقدم، محمد باقر. ۱۳۷۳. درآمدی بر رده بندی علوم. قم: کتابخانه حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی.

13. CATALOGING POLICY AND SUPPORT OFFICE LIBRARY OF CONGRESS CLASSIFICATION OUTLINE. (on > <http://www.loc.gov/catdir/cpsol/lcco/lcco.html>) available at:
14. Dewey Decimal Classification System up to date summaries and a FAQ (Frequently Asked Questions). (on line) available at: <<http://www.tnrilib.bc.ca/dewey.html>>
15. UDC consortium. (on line) available at: <<http://www.udcc.org/>>